

Winterrilling

Colofon

ISBN: 978 94 6365 659 7

1e druk 2024

© 2024, Annette François

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Winterrilling

Annette François

Het scheen een oord waar een wezel kon zitten, of misschien vloog de witte uil in de schemering langs de steile rand terwijl hij met zijn steenachtige ogen binnenwaarts keek, klaar om enkele centimeters opzij te draaien en alles wat zich op de richel bewoog eraf te snaaien. Sommige elil* wachten op hun prooi maar de witte uil is een zoeker en hij komt geruisloos.

Uit Waterschapsheuvel, Richard Adams

“Als je twee groepen mensen hebt en je zegt dat de ene inferieur is aan de andere, wat een leugen is, dan is de enige manier om die leugen te behouden het gebruik van geweld of de dreiging van geweld.”

Gloria Steinem

* jagers

HOOFDSTUK 1

1898 MINA

Pas gewassen lakens ruiken niet altijd lekker fris. In het kleine kamertje op zolder ontwaakte Mina met een muffe geur in haar neus. Ze werd altijd uit zichzelf wakker alsof een op het juiste uur afgestelde wekker in haar hoofd afliep. Even behaaglijk om-draaien was er niet bij. Een lijst met plichten en veronderstelde handelingen bood zich deze nieuwe dag weer aan.

Bah, de lakens zijn door dat vochtige weer veel te langzaam gedroogd. Die blijven stinken tot een nieuwe wasbeurt, dacht ze, terwijl ze het gordijntje open trok. Ze schoof het kleine raam een stukje omhoog en liet frisse wind de onaangename geur ver-vagen. Toch zou haar beddengoed de komende nacht door haar lichaamswarmte weer dezelfde bedomptheid verspreiden. Ter compensatie van die gedachte plensde ze driftig helder water uit de kan in haar waskom en doopte een wasdoekje erin. Ze sponsde gezicht en bovenlijf ermee af en droogde zich met de dunne handdoek die aan het rekje hing.

Haar uniform, een zwarte jurk en een hagelwit schort afgezet met ruches, hing over de stoel naast de tafel. Het vaak gewassen broekje en het hemd die ze eerst aantrok, werden er mooi door bedekt. Gelukkig was het weer deze vroege herfst nog zacht genoeg voor blote benen. Ze stak haar in sokjes gestoken voeten in stevige veterschoenen, geschikt voor de vele kilometers die ze deze dag in en rond het huis zou afleggen, en haalde een kam door haar donkere krullen. Een wit kapje erop, met spelden vastgezet en klaar was ze. Klaar voor een dag waarin ze haar onmisbaarheid voor het brouwersgezin weer zou bewijzen.

Zo zacht mogelijk liep ze de twee trappen af naar de keuken.

Het hele gezin was nog in diepe slaap gedompeld en het was wel zo rustig als dat nog even bleef.

In de keuken scharrelde de oude Bertha al geeuwend op pannetoffels rond. ‘Zo mijn kind, mooi op tijd. Als je de kippen gevoerd hebt, staan daar nog wat pannen om geschuurd te worden. Ze hebben de hele nacht geweekt. En de haard in de kamer is tot laat brandende geweest, die kun je schoonmaken. Ik ga me even verder aankleden.’ Ze verdween in het kamertje achter het vertrek.

Mina sloeg een wollen doek om haar schouders, vulde in de bijkeuken een bak met kippenvoer en ging naar buiten. De zon kwam nog maar net tevoorschijn, wierp al enkele aarzelende stralen over de binnenplaats maar verspreidde nog geen warmte. Mina huiverde en trok de omslagdoek wat vaster om zich heen. Ochtenddauw lag op alle voorwerpen die ze passeerde. Een tafel met stoelen, een kruiwagen met de schop ernaast en een paar voorraadkisten. De grote notenboom ritselde met zijn verkleurende bladeren en liet er af en toe een vallen. Het doorzichtige patroon op de keien liet zien dat hij nog maar pas begonnen was ze te verliezen. In een hoek bleek de hond in zijn hok ook ontwaakt. Hij stak zijn neus tussen de tralies en blafte kort.

‘Jij krijgt dadelijk je eten, eerst de kippen,’ zei Mina en krauwde hem op zijn kop. Ze was helemaal niet bang voor de Duitse staander die zich bij vreemden kon ontpoppen als een woeste waakhond en dat vaak overduidelijk liet blijken. Menig bezoeker liep met een grote boog om zijn verblijf heen. Hij was aangeschaft voor de jacht, de grote liefhebberij van de brouwer. Doordat hij altijd buiten sliep en het hok als zijn enige domein zag, leek hij in niets op een aanhankelijk huisdier.

Ze liep de binnenplaats over, een stukje door het bedauwde gras erachter tot ze bij een grote ren kwam. Gespikkelde en zwarte kippen liepen ijverig te pikken en een grote haan zag tevreden toe op zijn gevleugelde harem. Trots paradeerde hij

tussen de hennen. Een paar handen voer brachten een enthousiaste toeloop teweeg. Mina opende de deur van het binnenhok en haalde daar versgelegde eieren uit die ze in haar voerbak deed.

‘Die zullen goed smaken bij het ontbijt,’ complimenteerde ze de pikkende hennen die onverstoorbaar verder gingen met het gulzig naar binnen werken van smakelijke korreltjes.

‘Een prima vangst dit keer,’ zei ze even later tegen Bertha, terwijl ze de eieren op de keukentafel legde.

‘Dat wordt een lekkere omelet,’ mompelde die tevreden. ‘Of nee, jongeheer Henri is thuis en die is dol op eieren met spek. Nou ja, genoeg voor beide. Ze leggen de laatste tijd goed.’

Ze pakte een kom en zette een pan op het grote fornuis dat een hele wand besloeg. ‘Ga jij nu eerst maar ontbijten.’

Mina liep naar de kast en haalde een beker en een bord tevoorschijn. Ze schonk een beker melk in en sneed twee sneden van het brood af dat op een plank lag.

‘Ik heb nog wat reuzel!’ riep Bertha over haar schouder. ‘Dat vind je toch zo lekker?’

‘Heerlijk. Dank je.’

Gretig zette Mina haar tanden in haar ontbijt. Ze veegde na een tijdje de melksnor van haar bovenlip en zuchtte tevreden. ‘Zo, ik kan er weer tegen. Ik zal eerst de haard doen, dan is die klaar als de familie naar beneden komt.’

Ze liep naar een grote kamer waar ze gisteravond de tafel al had gedekt voor het ontbijt. In de hoek stond een gietijzeren kachel waarvan ze de deur opende en met een veger de as en kooltjes verwijderde. Haar schort had ze verwisseld voor een grijs exemplaar en dat bleek geen overbodige luxe. Zwarte vegen op handen, armen en schort tekenden zich al snel af.

Behendig veegde Mina de vergane brandstof in een grote bak. Ze vulde de kachel weer uit de kolenkit ernaast en stak het vuur met behulp van krantenpapier en lucifers aan.

‘Vervloekt, wat is het nog koud hier,’ klonk een stem. Achter

haar dook de jongeheer Henri op, gehuld in een brokaten kamerjas. ‘Het is ook een onmenselijke tijd om op te staan. Ik denk dat ik mijn nest nog even opzoek.’

Mina stond in gebukte houding en kwam overeind. Ze keek naar de zoon des huizes, een opgeschoten knul met een beginnend snorretje op zijn bovenlip. Zijn blonde haren piekten alle kanten op en uit zijn openstaande kamerjas kwam een magere jongensborst met enkele spaarzame borstharen tevoorschijn.

‘Hè jammer, het was net zo mooi, dat kontje van je,’ zei die, terwijl hij zijn lippen tuitte. ‘Ik denk dat ik nog maar meer rond deze tijd even opsta. Lekker ontwaken zo.’

Mina verstijfde. Ze keek naar haar schoenen en wist zich geen houding te geven. Anderhalf jaar geleden, toen haar dienst in dit huis begon, was Henri nog een schooljongen geweest. Een beetje onbehouwen en soms wat brutaal, maar niet erg aanwezig. Hij besteedde erg weinig aandacht aan de nieuwe meid. Sinds augustus studeerde hij in Utrecht en was alleen af en toe een paar dagen thuis. Zijn houding was snel veranderd. De beginnende student was zich aanmatigend gaan gedragen en het leek of hij het personeel in zijn ouderlijk huis als perfect materiaal zag om zijn superioriteit op te oefenen. Hij kon onredelijke eisen stellen en wisselde hautaine bevelen af met flauwe grapjes. Bertha trok zich er niet veel van aan en eens zag Mina dat ze hem over zijn bol aaide, terwijl ze goedmoedig bromde dat hij niet zo veel praatjes moest hebben. Even werd hij weer het kleine jongetje dat zijn hele leven al een zorgende Bertha om zich heen had gehad. Maar tegenover Mina hield hij zich niet in. Hij liet haar door het huis draven omdat hij ineens iets nodig had en verlangde op gezette tijden wat lekkers. De knechten in de brouwerij behandelde hij op dezelfde manier, al hadden die natuurlijk hun werk dat ze niet zomaar in de steek konden laten. Bij tuinman Kobus ving hij bot. Die liet hem weten dat niet hij maar zijn vader de baas was naar wiens pijpen hij moest dan-

sen. Hij straalde daarbij zo'n onverzettelijke rust uit dat Henri afdroop en het niet meer probeerde.

De laatste maand echter sloop er nog iets anders in zijn bejegening van Mina. Ze merkte dat hij haar van top tot teen bekeek, waarbij zijn blik even bleef hangen op haar borsten en billen. Ze voelde zich er ongemakkelijk onder en maakte iedere keer dat ze wegkwam. En nu... die opmerking over haar 'kontje'! Ze dacht aan haar broers die het gebruik van dat woord zouden moeten bekopen met een oorvijg van zowel haar vader als haar moeder. Ze werd op haar vrije dag thuis nog steeds als vanzelfsprekend ingezet voor de huishoudelijke klussen en haar broers waren daarvan gevrijwaard, maar minachting of brutaliteit ten opzichte van haar werden niet gedoogd. Ze had gehoopt dat haar werkgeefster, mevrouw Versluys, ook zo tegenover haar zoon zou staan, maar helaas. Onwelvoeglijke woorden gebruikte Henri niet in het bijzijn van zijn moeder, maar het commanderen van de meid ontlokte geen commentaar. Een toegeeflijk lachje verscheen zelfs om haar strenge mond als hij zo'n streek uithaalde.

Goed zo jongen, je wordt al een man, leek ze te denken. Bij zijn vader waagde hij het niet. De brouwer was vaak weg of aan het werk in de brouwerij, maar als hij in zijn stoel de krant las en zijn pijpje rookte, hield Henri zich koest.

'De kachel brandt,' zei ze verlegen en ze voelde de blos op haar wangen afnemen. Snel verliet ze de kamer.

In de keuken was Bertha bezig met het brood dat die avond gegeten zou worden. Ze had haar mouwen opgestroopt en kneedde vaardig het deeg op het aanrecht.

'Hoorde ik daar al iets?' vroeg ze terwijl ze de klomp deeg liet kletsen.

'Jongheer Henri was al op, maar nog in zijn pyjama,' zei Mina vrij lusteloos.

'Die verwacht ik anders niet zo vroeg, het huis moet eerst

opgewarmd zijn voor meneer. Maar de brouwer zal zo wel komen. Wil jij de eieren even klutsen in die kom?’

Mina gehoorzaamde. Ze boende haar armen en handen schoon onder de kraan met een stuk groene zeep en brak de eieren boven de kom. Terwijl ze haar klopper ritmisch door de roomgele massa liet gaan, dwaalden haar gedachten af. Gelukkig zou Henri zondagavond weer vertrekken. Het was nu zaterdag en morgen was ze vrij. Dan ging ze lekker naar de boerderij en ze bofte dit keer dat ze mee zou kunnen rijden op de kar van buurman Van de Veerdonk. In een ommezien zou ze de afstand naar haar ouderlijk huis afleggen. Een hele dag in de vertrouwde omgeving lag op haar te wachten. Al waren er altijd wel werkzaamheden, er was tijd genoeg voor gesprekken en stoeipartijen tussendoor met haar zusjes en jongste broertje. En misschien was haar moeder wel in een goede bui en gingen ze samen de hof in. Beetje kletsen, beetje schoonmaken, handen in de aarde.

De gedachte dat het lang geleden was dat haar moeder een goede bui had, duwde ze weg. Het was ook niet gemakkelijk met pa en zijn driftbuien te moeten leven. En pa had weer zo zijn sores gehad zijn hele leven met zijn eigen vader. Hij werd er dagelijks aan herinnerd als hij die bij de kachel zag in de keuken.

De oude Winters had losse handjes gehad en zijn drie zoons bij het minste of geringste getuchtigd. Vaak was hij onrechtvaardig ook. Opoe was in het kraambed tegelijk met de jongste gestorven en kon dus geen verzachtend tegenwicht geven. Winters stond er alleen voor. Allemaal, pa en zijn broers, torsten die herinnering met zich mee. Ze had flarden gesprek opgevangen tussen de ooms over hardvochtige afranselingen waarvoor de oude het liefst zijn riem gebruikte. Als hij die uit de lussen van zijn broek trok, spoelde er al een angstgolf over zijn zonen heen. Dagen konden ze niet zitten als ze een aframmeling op hun blote billen hadden gehad. Ze werden nachten eenzaam opgesloten in de koude stal, moesten maaltijden overslaan. Alle

ondeugd die de kop wilde opsteken, werd hardhandig in de kiem gesmoord in hun jeugd. De wonden waren geheeld, maar de littekens vertoonden verharding.

Het moest heel erg zijn geweest, de burens spraken er schande van, vertelde Van de Veerdonk wel eens. Maar ingrijpen deed de omgeving niet: ieder voor zich en God voor ons allen.

‘God,’ schamperde pa regelmatig, ‘die laat zijn blik op de welgestelden vallen, niet op ons, boeren.’

Omdat het zo hoorde, had hij zijn vader in huis genomen. De plicht van de oudste zoon; het kwam niet bij hem op die ongeschreven wet niet in acht te nemen. De brute geweldenaar van vroeger was een oude, verschrompelde schaduw van zichzelf geworden die de dagen doorbracht bij de kachel. Zijn handen gebruikte hij alleen nog om bevend een kom melk naar zijn tandeloze mond te brengen, al herinnerde zijn scherpe tong nog vaak aan een minder hulpeloos verleden.

Pa had de verlossende werking van de alcohol ontdekt en de dagelijkse neutjes brachten hem er soms toe het zo verguisde gedrag van zijn opvoeder te imiteren. Onberekenbaar werd hij, kon soms om zich heen slaan en moeder kon daar niet tegen. De lach was nog maar zelden op haar gezicht te zien en ze werd steeds stuurser.

‘Het is geen slagroom die stijf moet worden geslagen,’ bracht de stem van Bertha haar weer terug in het heden. ‘Ik denk dat het zo prima geschikt is voor een omelet.’

Vlug liet Mina de klopper rusten en zette de kom naast het fornuis. ‘Moet ik nog iets doen of zal ik eerst de pannen schuren?’

‘Die kunnen maar beter schoon in de kast staan,’ knikte Bertha.

Gelukkig trok Henri er na het ontbijt op uit en de dag vloog voorbij met het soepel in beweging houden van het huishoudelijk rad.

's Avonds in haar kamertje ontstak Mina de petroleumlamp en haalde het spiegeltje van de spijker aan de muur. Ze liet het langs haar lichaam gaan en probeerde de relevante onderdelen te ontdekken. Twee stevige borstjes, een paar ronde heupen en onder het toefje schaamhaar begonnen twee rechte benen. Het spiegeltje was te klein om overzicht te krijgen. Ze verdraaide haar nek bijna toen ze probeerde haar achterwerk te vangen. Ronde, hoge billen, maar dat was toch normaal? Die Henri was een beetje getikt dat hij dat zo bijzonder vond. 'Hitsige kolder in de kop,' had ze een van haar broers wel eens horen proesten toen hij het over een buurman had die, zoals zijn vrouw klaagde, 'er iedere avond wel op wou'.

Wat leerde Henri daar in Utrecht nog meer dan de studie die hij volgde? Jongemannen met vieze praatjes zouden hem ook het nodige bijbrengen. Dat hij maar in die stad bleef!

Ze trok haar lange, gesteven nachthemd over het blote lijf en kroop tussen de vermaledijde, maffe lakens. Morgen fijn naar huis.

2023 ANNA

Het groene stoplicht laat altijd langer op zich wachten dan gehoopt.

‘Schiet op, schiet op,’ prevelde ik terwijl ik ongeduldig op en neer wipte op mijn stoel.

Ik was laat, onmiskenbaar té laat, voor het ophalen van Gilles uit het kinderdagverblijf. Er was nog net dat ene telefoontje toen ik mijn bureau al had opgeruimd en dat ik wel móest afhandelen. En met de parkeerplaats al in zicht werd ik aan mijn mouw getrokken door mijn baas. Met een heel leuk voorstel, dat wel. Even haalde ik diep adem en liet het heerlijke gevoel weer toe dat me overspoeld had. Alsof een veelkleurige ballon werd opgeblazen in mijn borst. Het was ook fantastisch, die klus die me werd aangeboden.

De voorste auto in de file rechts stopte en ik maakte me klaar het gaspedaal in te drukken. Het onverbiddelijke rood weerhield me en tot mijn ontzetting zag ik dat het tegemoetkomende verkeer begon te rijden. Wat duurde het lang voordat ik aan de beurt was! Met een schuin oogje keek ik naar de klok op het dashboard. Te laat, te laat, nu al vier minuten en ik was er nog niet. Eindelijk kon ik optrekken en ik reed, zo hard als ik durfde, naar het goede adres. Als er nu maar een parkeerplaats was... nee hoor, dat zou je net zien, alle plekjes waren ingenomen. Net toen ik de mogelijkheid door te rijden overwoog met het risico dat ik dan een eind terug zou moeten lopen, maakte een auto zich los uit de rij langs het trottoir. Met een zucht van verlichting zette ik de mijne netjes op de opengevallen plaats.

Binnen kwam het kleine mannetje enthousiast op me afgerend en sloeg zijn armpjes om me heen. ‘Mama!’

Ik begroef mijn neus in zijn blonde krullen en snoof behaaglijk zijn peutergeur op. ‘Ha lieverd, hier ben ik weer.’

‘Een beetje laat,’ klonk een verwijtende stem achter me. ‘Ik weet dat alle ouders het druk hebben, maar we gaan echt om zes uur dicht. En jij bent vaker na die tijd hier dan ervoor.’

Het kwam me vaak lastig uit, de stipte sluitingstijd bij dit kinderdagverblijf, maar ik nam het graag voor lief. Ik wist van andere opvangmogelijkheden met ruimere openingstijden, maar die konden niet tippen aan dit adres met de persoonlijke aandacht die hier was voor de kinderen.

Ik drukte mijn zoon tegen me aan. ‘Sorry Julie, ik weet het. Ik zal echt mijn best doen om het niet weer te laten gebeuren, maar soms...’

‘La-me-los mama,’ sribbelde Gilles tegen. Hij ontsnapte aan mijn liefdevolle greep en rende naar het dichtstbijzijnde loopscootertje waarover hij zijn been tilde. Aan zijn enthousiaste blik was te zien dat hij ervan genoot zijn lievelingsvoertuig zomaar voor het grijpen te hebben, niet bezet door een speelgenootje.

‘Nee Gilles, we gaan naar huis,’ zei ik vastberaden en ik brak zijn zegetochtje abrupt af. Ik klemde hem onder mijn arm en graaide naar de tas met spullen die Julie voor me neerzette.

‘Ik zal echt mijn best doen,’ verzekerde ik nog eens en bewoog me moeizaam naar de deur, een jammerend kind met me meevoerend.

‘Het is niet koud, zijn jas hoeft niet aan,’ zei ik over mijn schouder.

‘Dat dacht ik al, hij zit in zijn tas. Fijne avond.’

De deur werd demonstratief achter mijn rug op slot gedraaid en met moeite kreeg ik Gilles in zijn kinderzitje.

‘Ik wil spelen, ik wil spelen,’ protesteerde die en verzette zich tegen het insnoeren in de gordel.

‘Thuis kun je ook spelen en weet je wat we eten vanavond? Pannenkoeken!’

Het gezichtje begon te stralen.

‘Pannenkoeken,’ zei hij me na. ‘Met stroop.’

‘Met stroop,’ beaamde ik en startte de auto. Wat zou ik door het beslag kunnen hutselen zodat het een kwestie van verborgen groenten werd?

Terwijl ik door het verkeer laveerde dat nog leek toegenomen, bedacht ik dat ik het er eigenlijk best goed afbracht als alleenstaande moeder.

Wat een schrik was het ruim drie jaar geleden geweest, toen de onregelmatigheid van mijn menstruatieperioden ineens regelmaat werd. Mijn bloedingen bleven weg en toen ik naging hoe lang dat al het geval was, stond mijn hart bijna stil. Zwanger, dat moest wel na zo’n lange tijd. Ook toen had ik het erg druk gehad en was met tal van zaken bezig die niets te maken hadden met zoiets basaals als maandstonen. Ik vertrouwde op de pil die ik slikte, maar soms ontdekte ik dat ik wel eens vergeten was er eentje in te nemen. Inhalen was geen optie, dus dan lag het uitgangspunt voor het grijpen dat een enkele onderbreking niet op kon tegen al die plichtmatig ingenomen hormonen. Bovendien, ik had geen vaste relatie en mijn bedavontuurtjes waren spaarzaam.

Tot die vakantie in Andalusië met mijn vriendin Henrike. We ontmoetten in het hotel twee Zweedse vrienden en we raakten alle twee verslingerd aan een blonde verleider. Gelukkig niet aan dezelfde, dat zou zeker problemen hebben gegeven. Ik voelde het zoete gevoel nog dat vanuit mijn tenen naar boven golfde. Wat een heerlijke, verrukkelijke tijd. Een stralende zon, een diepbloauwe zee en dan twee mannenogen die wedijverden met de kleur van het water dat me naar paradijselijke oorden leek te dragen. Strelende handen die mijn vervoering vervolmaakten en een zachte mond om dat gevoel te bezegelen. Ik had er geen spijt van, ook niet toen Gustav de laatste avond bekende dat hij een echtgenote thuis had. Zij was uitgezonden naar Afrika voor haar werk en hij had besloten zijn vriend te vergezellen op een vakantie in Andalusië.

‘It was not my intention, you have to believe me, but you are so marvellous,’ zei hij schuld bewust. ‘I could not resist you.’

Nou ja, Henrike en ik hadden er beiden niet op gerekend dat ons uitstapje tot een verbintenis in de toekomst zou leiden. We besloten het maar tot een vakantieliefde te verklaren. Het was fijn geweest, heel fijn zelfs maar nu zouden we weer teruggaan naar de nuchtere werkelijkheid. Tja... en in de roes van mediterrane etentjes en barbezoeken werd er wel eens een pilletje vergeten. Een piepklein eitje in mijn lijf kon op zijn beurt het Zweedse liefdesvocht niet weerstaan en versmolt. En daar kwam ik pas drie maanden later achter. Een medische test bevestigde het.

‘Behoorlijk slordig,’ verweet mijn moeder me toen ik het uiteindelijk opbiechtte. ‘In deze tijd, met voorbehoedsmiddelen voor het grijpen, is niet-gewenste zwangerschap totaal overbodig. Ja, je moet die pil natuurlijk wel iedere avond innemen. Wat ga je nu doen?’

Ik had voor dit gesprek al nachten doorwaakt, gesprekken gevoerd met Henrike en een andere vriendin, Sophie, die alleen de opvoeding van haar dochttertje voor haar rekening nam. Weliswaar was dat na een vechtscheiding, waarna de vader naar Marokko, het land van zijn herkomst, vertrok, maar dat maakte niet veel uit. Zij stond er heel alleen voor met wat hulp van familie.

‘Het is wel zwaar,’ had Sophie aarzelend toegegeven. ‘Je zit vaak gevangen in het moederschap. Zorgeloosheid is er niet meer bij. Maar... ik zou haar voor geen goud willen missen.’ En ze had haar Eline tegen zich aan getrokken en de lange haren gestreeld.

‘Ik ga de zwangerschap niet afbreken,’ zei ik tegen mijn moeder. ‘Ik heb er goed over nagedacht en ik weet dat het heel mijn leven zal veranderen. Maar ik denk dat ik niet verder zal kunnen gaan met het feit dat ik mijn kind niet geboren heb laten worden.’ En ik dacht aan wat ik onder ogen had gezien. Dat

kleine klompje cellen dat in me groeide en voorbestemd was een kind te worden, al vastgelegd of het de steile haren van Gustav op zijn bolletje zou krijgen of mijn krullen. Blauwe ogen waren zeker in wording, dat stond vast. Kon ik dat smoren in de kiem?

Mijn moeder tuitte haar lippen. ‘Weet je dat wel heel zeker? Je leven zal op z’n kop staan. Je baan zal op de tweede plaats komen. En als je een relatie aan wilt gaan, breng je wel een kind mee. Een heel andere situatie, bedenk dat wel.’

‘Weet ik. Ik hoef ook maar naar Sophie te kijken om te zien hoe je beperkt wordt in alles. Maar ik ken mezelf goed genoeg om te weten dat een abortus altijd op me zal blijven drukken. En dat beperkt net zo goed. Levensvreugde is een te groot goed.’

’s Avonds herhaalde ik dit tegen mijn vader. Hij streek over mijn hoofd. ‘Je zult het wel goed overdacht hebben. Maar je kunt natuurlijk niet overzien wat op je af komt, meisje.’

‘We zullen er voor je zijn, dat weet je, maar we hebben wel ons eigen leven,’ zei mijn moeder. ‘De tijd van iedere dag in het teken van een kind stellen, is voorbij. Me dunkt dat we ons deel wel gehad hebben.’

Ik knikte. Het was druk geweest in het gezin met vier kinderen onder wie een uitbundige jongenstweeling. Vriendjes en vriendinnetjes waren altijd welkom tot en met de kampeervakanties toe. Mijn vader had een baan die hem behoorlijk opslokte en mijn moeder zag kans haar studie te verzilveren en gaf enkele uren per week geschiedenisles aan een middelbare school.

‘Anders was ik gek geworden,’ had ze haar dochters toevertrouwd.

Sinds vorig jaar waren ze de trotse bezitters van een camper en ze trokken er vaak op uit om binnen- en buitenland te ontdekken. Het werkzame leven werd langzaam afgebouwd en de vrijheid lonkte.

‘We gaan niet structureel oppassen hoor,’ hadden ze eerder

de broers en zus verzekerd. ‘Maar de schoolvakanties houden we een beetje vrij en dan kunnen jullie op ons rekenen.’

Zus Fiene, twee jaar ouder dan ik, maakte dankbaar gebruik van dit aanbod voor haar twee dochtertjes. De broers schoven het ouderschap met zijn vele verplichtingen nog even voor zich uit en hadden opa en oma voorlopig niet nodig. Het vaste voornemen van de grootouders wankelde wel even bij de komst van mijn zoon. Na mijn zwangerschapsverlof waren de dagen lang en vooral groot in getal voor me. Een baan die me opeiste, nachtelijke uurtjes met een brullend kind in de armen en dan het gebrek aan vrijheid. Geen avontuurlijke vakantie meer met een vriendin, geen onverwachte etentjes, geen avonden doorzakken in de kroeg of bij vrienden thuis.

‘Laat hem maar lekker komen logeren,’ zei mijn moeder vaak. ‘Dan kun jij eens goed uitslapen.’ En ook Fiene stelde haar gezellige huis regelmatig voor hem open. ‘De meiden zijn gek op hem, breng hem maar.’

Zo ging alles redelijk goed. Een beetje paniek besprong me wel als Gilles een virus te pakken had en hij niet terecht kon op het kinderdagverblijf. Ik kon gelukkig geregeld thuis werken en dan ving ik dat wel op.

Maar het is wel te hopen dat hij de komende maanden gezond blijft, bedacht ik terwijl ik de auto in de straat voor mijn appartement parkeerde en weer voelde ik de blijheid die bezit van me had genomen toen Ferdinand, mijn chef op de redactie, me had aangesproken een klein uur geleden. Het aanbod dat hij me deed, vervulde mijn diepste verlangen.

‘Pannenkoek!’ riep een stemmetje op de achterbank en twee handjes probeerden de ontsluiting van de gordel in werking te zetten. ‘Mama, lekkere pannenkoek!’

‘Jazeker, die gaan we samen bakken,’ verzekerde ik hem en tilde hem met een zwaai uit de auto. ‘Klik jij de auto even op slot?’